

alpinizma, ki ga je Mlač začel v Alpinističnih razgledih z objavljanjem zapisov o velikih alpinistih v obdobjih od leta 1860 do 1940, nato pa s knjigo Veliki pionirji alpinizma I. Medtem ko je v prvi knjigi predstavil 15 alpinističnih velikano preteklega obdobja, druga knjiga prinaša še 14 opisov, brez katerih pregled najvidnejših pionirjev alpinizma ne bi bil celovit.

Najnovejša Mlačeva knjiga govori o prvem pravem alpinistu v Zahodnih velikih Alpah **Albertu Mummeryju**, o slovitom gorskem vodniku iz Macugnage **Mathiasu Zirbriggnu**, zadnjem nadučitelju v klasični šoli lednega plezanja **Hansu Pfannu**, največjem stenskem mislecu 19. stoletja **Eugenu G. Lammerju**, prvem med dvanajstimi apostoli iz ostenja Wilder Kaiserja **Georju Leuschsu**, preroku gora **Geoffreyu W. Youngu**, dolomitskem hudiču **Giovanbattisti Titu Piazu**, predstavljeni so še starosta cortinskih veveric **Angelo Dibona**, utemeljitelj tehničnega plezanja **Hans Dülfer**, gorski vodnik, filmski režiser, igralec in pravljicar **Luis Trenker**, veliko dolomitsko plezalsko pero, ki je iskalo skrajnosti v skali **Domenico Rudatis**, gorski vodnik, ki je razrešil uganko zloglasne stene Eigerja, **Andreas Heckmair**, pajek iz Lecca **Riccardo Cassin**, od naših alpinistov pa je tokrat predstavljena še ena naša vražja ženska **Pavla Jesih**.

Mlač na prijeten, bertljiv način opisuje življenja in dosežke vidnih osvajalcev nekoristnega sveta, predstavlja zanimivejše epizode iz njihovih življenj, slika dobo in razmere, v katerih so delovali, način njihovega razmišljanja in kako so premikali meje doseženega in spoznanega. V pripovedi o posameznih alpinistih pa spretno vpleta tudi razmišljanja o vrednotah alpinističnega početja in življenja na splošno.

Z obema knjigama smo Slovenci dobili izredno delo, na kakršnega smo lahko ponosni, saj tudi v tujini ni veliko podobnih del, ki bi predstavljala tako široko paleto pomembnih alpinistov ne glede na njihovo narodnost ali kako drugo pripadnost. Obe knjigi lahko služita tudi kot koristen zgodovinski učbenik za vse, ki bi želeli kaj več vedeti o razvoju alpinizma in planinstva.

Škoda, da ni Bine Mlač predstavil tudi nekaterih pomembnejših začetnikov našega alpinizma, saj je v vsaki knjigi spregovoril le o po eni ženski predstavnici naših osvajalcev vrhov in sten. V prvi knjigi je tako med velike pionirje uvrstil **Miro Marko Debelakovo**, v drugi knjigi pa **Pavlo Jesihovo**. Prav gotovo bi mesto ob njuni strani zaslužil tudi še kak drug slovenski plezalec. Upamo, da bo Bine Mlač zdaj ugriznil tudi v to jabolko, čeprav je v drugi knjigi zapisal, da z njo zaključuje predstavljanje pomembnih zmagovalcev sten in previsov. Že v prvi knjigi je namreč izdal, da ima v računalniških arhivih zbrane podatke tudi za 18 slovenskih začetnikov alpi-

nizma. Bine je takrat zapisal, da stvari v naši alpinistični preteklosti zaradi najrazličnejših interesov, tekmovalnosti, zamer in nasprotovanj niso tako razčiščene, kot bi bilo dobro za objavo v knjigi. Upamo, da se bo Bine le dal pregovoriti in bo objavil tudi to zbrano gradivo, saj bi mogoče prav na ta način presekal gordijski voz in razčistil nekatere neznanke, hkrati pa prispeval k objektivnejšemu vrednotenju naše alpinistične zgodovine.

Obe sedanji Mlačevi knjigi, ki se sijajno dopolnjujeta, govorita o veličini boja za spoznavanje meja človeških sposobnosti in odkrivanje še neznanega. Pionirji alpinizma, ki jih knjigi opisujeta, so se z neizprosno in trdo gorsko naravo spopadali z za zdajšnje čase izredno slabo opremo in dosti slabšim poznavanje zakonitosti dogajanj v gorskem svetu. Praktično vse, kar so vedeli o gorah, so morali spoznati iz lastnih izkušenj, opazovanja in logičnega sklepanja, pri svojih dejanjih pa so se izkazali s srčnostjo, izjemno potrpežljivostjo, dostikrat tudi trmo in z ljubeznijo do gora in svojega početja.

Najnovejša Mlačeva knjiga prinaša tudi krajši vpogled v zgodovino razvoja nekaterih plezalskih pripomočkov in načine ocenjevanja težavnosti preplezanih smeri.

Ob izidu druge Mlačeve knjige lahko mirno zapišemo, da je opravil garaško delo, saj je bilo brez dvoma potrebno ogromno študija, brskanja po knjižnicah doma, predvsem pa v tujini, ter drugačnega zbiranja podatkov, iz zbranega gradiva pa je bilo treba izluščiti najpomembnejše in pri tem iskati kar najbolj objektivna merila. Ko prebiramo opise v obeh knjigah, lahko vidimo, da je imel Bine pri tem srečno roko, saj je alpiniste prejšnjega stoletja predstavil zelo stvarno, brez pretiravanja in sentimentalne navlake. Posamezne zgodbe iz življenja alpinistov je vključil v opise tako, da je bolj učinkovito in slikovito predstavil njihova dejanja in značaje.

Prepričani smo, da bo tudi druga Mlačeva knjiga dosegla podoben ali še boljši sprejem pri bralcih kot prva, ki je kaj kmalu pošla na policah knjigarn in jo je mogoče najti le še v kakšni odročni knjigarni.

Miro Štebe

Vreme v visokogorju

Meteorološka opazovanja v visokogorju imajo v Evropi že dolgo tradicijo. Na slovenskih tleh so že leta 1878 postavili prve tri opazovalnice na 2044 m visokem Obirju, četrto pa leta 1899 pri Kocbekovi koči na Korošici. Slovensko planinsko društvo je postavilo na Kredarici prvo slovensko meteorološko opazovalnico leta 1897, le leto dni po postavitvi prve planinske kočice na Kredarici. V prvih letih so bila opazovanja

neredna, po letu 1912 tudi prekinjena. Veliko zbranih podatkov je izgubljenih.

Našo najvišjo in tudi najpomembnejšo sinoptično meteorološko postajo so na 2515 metrov visoki Kredarici ponovno opremili leta 1954. Ob proslavi 40. obletnice rednih meteoroloških opazovanj — proslava je bila 25. septembra letos na Kredarici — je izšla tudi drobna knjižica Mirana Trontlja »Vreme v visokogorju«, ki govori o delu meteorologov in vremenu na Kredarici. Izdala jo je ljubljanska založba Mihelač.

Avtor knjižice, dipl. ing. meteorologije **Miran Trontelj**, je z jedrnato besedo predstavil to visokogorsko meteorološko opazovalnico, kjer so prva opazovanja opravljali kar oskrbniki planinske kočice na Kredarici, šele kasneje pa so ta dela prevzeli honorarni delavci Hidrometeorološkega zavoda Slovenije. Po prekinitvi v letu 1912 in ko so leta 1954 to opazovalnico na novo opremili, so delo prevzeli redni uslužbenci. Ob zadnji obnovi planinskega doma na Kredarici leta 1983 so ob sodelovanju s Planinskim društvom Ljubljana-Matica tudi meteorologi kot edini stalni prebivalci na Kredarici dobili primerne pogoje za delo in življenje tudi v zimskem času. — Do zdaj je pri tem delu na gori sodelovalo 36 opazovalcev, v začetku le po nekaj mesecev. Petnajst med njimi je služilo na tej naši najvišji meteorološki postaji več kot leto dni. Zdaj že vrsto let dela stalna ekipa, med katerimi so najdlje v tej službi **Janko Rekar** (25 let), **Jernej Gartnar** in **Franc Zupancič** (po 22 let) ter **Janez Gartnar** (17 let).

Tak bi bil vrh Triglava, če bi na njem postavili meteorološki observatorij

Sprva so bila opazovanja le v poletni sezoni in podnevi. Sčasoma so začeli z nekaj opazovanji tudi ponoči; danes pa odčitajo meteorološke podatke vsako uro prek celega dne. Za točnejše vremenske napovedi so visokogorski podatki nujno potrebni. Zaradi bližine Velikega in Malega Triglava pa podatki o vetru ne morejo biti povsem točni. Po drugi svetovni vojni so zato razmišljali o postavitvi meteorološke postaje tik pod vrhom Triglava, zaradi napredka tehniških možnosti pa so ta projekt dokončno opustili. Višinske podatke dandanes že lahko dobijo s pomočjo satelita, radarja in radio sonde. Tudi posredovanje zbranih podatkov se je v tem času močno spremenilo. Najprej je bilo le s pomočjo morsejevih znakov, danes pa lahko s pomočjo računalnika skoraj v trenutku postrežejo z vsemi podatki kjerkoli na svetu. Letos so na Kredarici postavili avtomatično meteorološko postajo, s čimer pa se obveznosti opazovalcev ne bodo zmanjšale.

Slovenska meteorološka služba je že z vsemi pravicami in obveznostmi vključena v svetovni mreži meteoroloških opazovanj s prvim vozliščem na Dunaju.

Na koncu knjižice nas avtor seznanja tudi z vremenom na Kredarici v vseh letnih časih. S statističnimi podatki o višini padavin in debelini snežne odeje, temperaturi, vlagi, pritisku in vetru ugotavlja, da v visokogorju velja krajši zamik letnih časov, zato tudi predlaga september kot najugodnejši čas za obiske teh krajev, čeprav največ planincev obiše Triglav julija in avgusta. Mimogrede še pove, da je ob sončnih dneh možen dostop v te višine tudi pozimi, le zaradi težav pri dihanju v suhem zraku mora biti hoja počasnejša, čas potovanja pa daljši.

Zanimiv izbor risb in fotografij — črno-belih in štiribarvnih — lepo popestri to publikacijo. Knjižica je izšla s sodelovanjem Hidrometeorološkega zavoda Slovenije in ob finančni pomoči številnih sponzorjev.

Ciril Velkovrh

Vodnik po Mežiški dolini

Sredi poletja je izšel Vodnik po Mežiški dolini, ki bo, čeprav ni planinski, dobrodošel vir informacij za vse, ki bodo obiskali ta del slovenske Koroške.

Mežiška dolina je namreč, kot piše avtor vodnika **Miroslav Osojnik**, »tisti del koroške krajine, ki se je kot prečni klin zaril med vzhodne Karavanke in Osrednje Alpe. Obsega torej tisti slovenski alpski prostor, ki se prične pri Dravogradu, teče vzporedno z mejo s sosednjo Avstrijo skozi Karavanke med Peco in Uršljo goro in se potegne proti Savinjskim Alpam tja do Olševe in Raduhe. Mežiško dolino sestavlja sklenjeno območje ob reki Meži od izvira pod Olševo do njenega izliva v reko Dravo pri Dravogradu. Južna meja doline je prislonjena na vrhove in slemena Uršlje gore, Slemena, Raduhe in Olševe; tod je tekla tudi stara deželna meja med Koroško in Štajersko. Zahodna in severna meja pa sledita meji z Avstrijo prek Sneznika, Luž, Pece, Lokovice in Strojne.«

V vodniku, ki ima format 11,6 x 21 cm in obsega 100 strani besedila (dodatnih 16 strani pa je reklamnih oglasov), sta v uvodnih poglavjih pregledno predstavljena koroška krajina in Mežiška dolina. Sledi opis 44 krajev (v najširšem pomenu besede), ki so jim dodane

barvne slike **Toma Jeseničnika** — skupaj jih je kar 106. Na koncu je seznam kulturnih ustanov, vsakoletnih prireditev, gostinske ponudbe ter dodatne literature o Mežiški dolini.

Planince bodo gotovo pritegnile že prve strani vodnika, kjer piše, da na vrhovih gorá rastejo redke gorske rastline. »Na Brinjevi gori (723 m) je eno najvišjih rastišč kobulastega zelenčka na Slovenskem; tu raste tudi enostranska hrušica. Na Platu pri Ladiniku (900 m) rasteta lovorolistni volčin in mali jesen. Vrh Uršlje gore (1696 m) je edino pribežališče Matthiolijeve kortuzijke in trilitne valdžajnije. Na Komnu je dom alpske vudsovke, kuštravega in najmanjšega jegliča, na grebenu vse do Smrekovca pa rastejo navadna arnika, brkata zvončnica in Kochov svišč. Najbolj pestra in številčna je alpska flora na Peci. Tu rastejo navadni in najmanjši alpski zvonček, več vrst svišča, murke, Zoisova zvončnica, planika, slečnik in jeglič.«

V poglavju Planinski vrhovi, postojanke in poti so na šestih straneh opisane naslednje gore: Uršlja gora, Smrekovec, Raduha in Peca. Avtor je zbral tudi vse osnovne podatke za Poštarski dom pod Uršljo goro, Kočo na Naravskih ledinah, Dom na Uršlji gori, Dom na Smrekovcu, Kočo v Grohotu pod Raduho, Dom na Peci, Kočo na Pikovem v Podpeci in za planinsko zavetišče pri Pucu v Koprivni. Fotograf je prispeval fotografije koče na Naravskih ledinah, domov na Uršlji gori in Smrekovcu in postojanke v Grohotu. Tudi tisti pohodnik, ki bo po koroških gorah hodil le s pomočjo omenjenega vodnika, se zagotovo ne bo izgubil, saj so izhodišča in dostopi jasno razloženi, knjižica pa vsebuje tudi namige za izlete. »Na pot torej!« velja prislunhiti vabilu iz novega vodnika.

Koča v Grohotu pod Raduho

